

Gümüş, İnan (2022). Bir Risale Mecmuasında Kayıtlı İki Cenkname: Kikâyet-İ Muhammed Hanefî – Gazâvat-İ Hazret-İ Ali. Çanakkale: Paradigma Akademi, 261 S.

Beyza Dilara ÖZDEŞ

ORCID: 0009-0009-3107-7258

DOI: 10.5281/zenodo.15774085

Bir Risale Mecmuasında Kayıtlı İki Cenkname İnan Gümüş'ün 2022 yılı Mart ayında Paradigma Akademi Yayıncılık tarafından yayımlanmış eserdir. 261 sayfalık eser; giriş, dil özellikleri, çeviriyazılı

metin ve sözlük olmak üzere dört bölüm ihtiva etmektedir. Kültür tarihimiz açısından oldukça önemli olan Muhammed Hanefî ve Hz. Ali temalı iki adet cenknameyi ele alan eserin bölüm değerlendirmesine geçmeden evvel söz konusu mecmua ve dâhilindeki iki cenkname hakkında belli başlı bilgiler verilecektir.

Gümüş, mecmuanın Millî Kütüphane Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonunda 06 Hk 3768 demirbaş numarasıyla kayıtlı olduğunu ve söz konusu mecmua dâhilinde "Gazâvat-ı Hazret-i Ali" ve "Hikâyet-i Muhammed Hanefî"'nin yanı sıra "Manzûme-i Sa'd b. Ebî Vakkas" ve "Hikâye-i Temîmî'd-Dârî" adlı metinlerle beraber toplam dört hikâyenin bulunduğunu belirtmektedir. Kitapta ise konu bakımından birbiriyle ilişkili olan "Gazâvat-ı Hazret-i Ali" ve "Hikâyet-i Muhammed Hanefî" cenknemeleri işlenmektedir. Hikâyet-i

Muhammed Hanefî'nin orijinal metninde eserin beyitler halinde alt alta sıralanmadığı, satırın bitimine kadar yazılmaya devam edildiği ve bundan dolayı da satır numarasıyla beyit numarasının uyuşmadığı yazar tarafından belirtilmektedir. Gazâvat-ı Hazret-i Ali adlı cenkname metni ise beyitler şeklinde dizildiği için satır numaraları beyitlerin başında gösterilmiştir. Mesnevi nazım şekliyle oluşturulan her iki cenkname de fâilâtün/fâilâtün/fâilün vezniyle kaleme alınmıştır ancak geçiş dönemi eseri olmaları hasebiyle belli başlı vezin kusurları bulunmaktadır.

Kitabın bölümlerine gelindiğinde ilk olarak giriş kısmında (s. 1-25) cenk-gazâ kavramları açıklanıp anlam ve konu bakımından mukayese edilmiştir. Ardından erken dönem cenknemelerin-gazâvatnamelerin işlevlerine değinilip Hz. Ali cenknemelerinin Türk edebiyatındaki yerinden

bahsedilmiştir. Bunların yanı sıra Hz. Ali cenknamelerinin müelliflerinden bahsedilip konu hakkında muhtelif metin yayınlarına da yer verilmiştir. Aynı yol Muhammed Hanefî için de izlenerek hakkında yapılan çalışmalar verilir kitapta konu olan risale mecmuasındaki diğer cenknamelerden de kısaca bahsedilmiştir. Ardından mecmuada yer alan Hikâyet-i Muhammed Hanefî ve Gazâvat-ı Hazret-i Ali'nin detaylı tanıtımları yapılmıştır.

Kitapta esas olarak cenknamelerin dil yönü incelendiği için ikinci kısım olan Dil Özellikleri bölümü (s. 27-120) geniş bir yer tutmaktadır. Bu bölüm yazılış özellikleri, sesbilgisi, biçimbilgisi olmak üzere üç kısım ihtiva etmektedir. Yazılış özellikleri kısmında söz konusu cenknamelerdeki ünlülerin yazılışı, ünsüzlerin yazılışı ve birleşik yazılan sözcüklere yer verilmiştir. Sesbilgisi ve biçimbilgisi kısımlarında ise genel gramer yapılarına değinilmiştir.

Çeviriyazılı Metin bölümünde (s. 121-205) Türk İlmî Transkripsiyon Sistemine uygun bir şekilde cenkname metinleri çeviriyazıya aktarılmıştır. Çeviriyazılı metin, daha önce de belirtildiği üzere, Millî Kütüphane Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonunda 06 Hk 3768 demirbaş numarasıyla kayıtlı nüsha üzerinden oluşturulmuştur. Hikâyet-i Muhammed Hanefî 497 beyit iken Gazâvat-ı Hazret-i Ali 333 beyittir.

Sözlük bölümünde (s. 207-239) ise söz konusu metinlerin daha iyi anlaşılması adına kullanılmayan ya da eskicil durumda olan kelimeler alfabetik şekilde sıralanarak anlamlandırılmıştır. Anlamlandırma esnasında kelimelerin tüm anlamları verilmeyip bağlam dâhilinde uygun karşılığı verilmiştir. Bunun yanı sıra kelimelerin hangi dilden alındıkları da belirtilmiştir.

Kitabın sonuna gelindiğinde kaynakçanın ardından orijinal metinlerden seçilen örnekler Ek kısmında (s. 257-261) verilmiştir.

Sonuç olarak, İnan Gümüş'ün *Bir Risale Mecmuasında Kayıtlı İki Cenkname* adlı kitabında yüzyıllardır sözü edilen hem yazıyla hem de dilden dile aktararak günümüze kadar gelen cenknameler çeşitli açılardan geniş bir şekilde incelenmektedir. Konu hakkındaki literatürün sunulması araştırmacılara kolaylık sağlarken cenknamelerin tarihine ve değerine değinilmesi de çeviriyazıya aktarılan metinlerin satır aralarına ışık tutmaktadır. Bunların yanı sıra kitabın sözlük barındırması, metinleri anlamlandırma noktasında da okura destek olmaktadır. Söz konusu kitap, kültür tarihimizin değerlerinden olan cenknamelerin anlaşılması ve somutlaşması bakımından oldukça kıymetli ve kapsamlı bir çalışmadır.

KAYNAKÇA

Gümüş, İ. (2022). *Bir Risale Mecmuasında Kayıtlı İki Cenkname: Hikâyet-i Muhammed Hanefî Gazâvat-ı Hazret-i Ali*. Çanakkale: Paradigma Akademi.